

e-zpravodaj

Národní knihovny ČR

ročník 6 | číslo 4 | 2019
červenec–srpen

nové služby, knihy, akce a další zajímavosti

Letní provoz knihovny

Vyhlášení ankety Dotaz roku 2018

*Volně dostupné e-knihy ke stažení –
Letní čtení do kapsy*

100. výročí vydání knihovního zákona

Konference IIPC v Záhřebu

Akvizice Knihovny knihovnické literatury

První světová válka

e-zpravodaj Národní knihovny ČR

ročník 6 | číslo 4 | 2019 | červenec–srpen
dvouměsíčník

Adresa vydavatele a redakce:

Národní knihovna ČR, Klementinum 190, 110 00 Praha 1,
IČ 00023221, DIČ CZ00023221
E-mail: e-zpravodaj@nkp.cz
Telefon: 221 663 279 (H. Vajnerová),
221 663 252 (S. Vondráková)

Výkonná redakce:

Hana VAJNEROVÁ, Soňa VONDRÁKOVÁ

Redakční rada:

Irena MAŇÁKOVÁ (předseda), Jana HUŇOVÁ,
Karolína KOŠŤÁLOVÁ, Petra ŠŤASTNÁ

Grafické zpracování:

Tereza KROUPOVÁ

Příspěvky připravili:

Marie HAŠKOVCOVÁ, Hana HLUŠIČKOVÁ,
Monika HRUŠKOVÁ, Monika CHUNDELOVÁ,
Zuzana KOPEČNÁ, Karolína KOŠŤÁLOVÁ,
Pavla KOLAŘÍKOVÁ, Jaroslav KVASNICA,
Jan LUKAVEC, Vojtěch MIŠURA, Jitka NEORALOVÁ,
Renata SALÁTOVÁ, Petra ŠŤASTNÁ, Hana VAJNEROVÁ,
Petra VÁVROVÁ, Soňa VONDRÁKOVÁ

Obrazová dokumentace:

Archiv ÚČL AV ČR; *catholica.cz*; *DXR (wikipedie)*; *Digitální knihovna NK ČR*; *Knihovna knihovnické literatury*; *Národní galerie v Praze (wikimedia)*; *Národní knihovna ČR*; *Odbor služeb NK ČR*; *Oddělení výstav NK ČR*; *packare (wikipedie)*; *Uměleckoprůmyslové muzeum v Praze*; *Vydavatelské oddělení NK ČR*; *Webarchiv NK ČR*; *Wikimedia*; *Wikipedie*;
www.strasidlonazamku.cz

e-zpravodaj NK ČR je dostupný na adrese:

e-zpravodaj.nkp.cz

Přihlášení k odběru e-zpravodaje:
e-zpravodaj.nkp.cz

Titulní fotografie: Tereza KROUPOVÁ, NK ČR

Co je nového

3

Letní provoz knihovny

Nové možnosti při zhotovování kopií z digitální knihovny
Kramerius NK ČR

Vyhlášení ankety Dotaz roku 2018

CIP – Katalogizace v knize

Volně dostupné e-knihy ke stažení – Letní čtení do kapsy

Anopress s vlastním prostorem a bohatším obsahem

Knížní novinky aneb v NK ČR knihy také vydáváme / Knihovna
– Knihovnická revue č. 1

Představujeme

5

100. výročí vydání knihovního zákona

Nová databáze z oblasti jazykovědy

Nové přístroje pro analýzy a průzkum knihovnických fondů
před restaurováním a konzervací v Národní knihovně České
republiky – 2. část

Konference IIPC v Záhřebu

Akvizice Knihovny knihovnické literatury

Zajímavosti a tipy

9

Co čte knihovník? / Mario Vargas Llosa: *Volání kmene*

První světová válka

Historické události z let končících devítkou v Kalendáři
historickém Daniela Adama z Veleslavína

Zveme vás

12

Kartografie v časech mezi poustevnami a koněspřežkou

Strašidlo cantervillské

Co je nového

Letní provoz knihovny

V době letních prázdnin, od 1. července do 1. září včetně, bude Národní knihovna ČR uzavřena o sobotách a nedělích a v době státního svátku v pátek 5. července. Tradiční dvoutýdenní uzavírka pro čtenáře proběhne od pondělí 29. července do neděle 11. srpna. V průběhu uzavření knihovny proběhnou revizní a úklidové práce. Děkujeme za pochopení. Více informací najdete [zde](#).

Nové možnosti při zhotovování kopií z digitální knihovny Kramerius NK ČR

Soňa Vondráková

Od měsíce června 2019 máte možnost kromě tradiční černobílé kopie formátu A3 a A4 **požadovat** i černobílé kopie A3 a A4 upravené v grafickém formátu tak, aby konečný výtisk byl co nejčitelnější. Služba je zpoplatněna sazbou 12 Kč / černobílá kopie formátu A4 a 16 Kč / černobílá kopie formátu A3. Rozdíl v kvalitě posuďte sami.

Po úpravě v grafickém programu.
A3 a 16 Kč

Bez úpravy v grafickém programu.
A3 a 5 Kč

Vyhlášení ankety Dotaz roku 2018

Vojtěch Mišura

Rok se s rokem sešel a máme tu opět vyhlášení oblíbené ankety Dotaz roku! Jaký dotaz si odnesl pomyslnou zlatou medaili za rok 2018?

Než vyhlásíme vítěze, začněme nejprve od bronzového stupínku. Třetí příčku obsadil dotaz „Kolik bylo třeba dřeva na stavbu válečné lodi?“ Jako modelový příklad nám posloužila válečná loď britského královského námořnictva Victory, která byla dokončena roku 1765. Na její výstavbu padlo za obětí neuvěřitelných 6 000 stromů!

Ještě více vás zaujal dotaz „Jak se zbavit cvrčka na zahradě?“, který si díky svému praktickému i vtípnému zpracování vysloužil stříbrnou medaili. Čtenářům jsme prozradili, jak užitečné může být při vyhánění neposlušného „cvrlikavce“ obyčejné stéblo trávy, nebo proč se elektronický odpuzovač vyplatí více než deratizátoři.

Nejvíce vás však s téměř 50 % hlasů okouznil dotaz „Jaká je kapacita Školy čar a kouzel v Bradavicích?“ Ačkoli je fikční svět Harryho Pottera úžasně promyšlený, tato otázka

se zdála být dosud nejasná. Odpověď jsme pojali jako kouzelnickou slovní úlohu z matematiky. Naše propočty nás nakonec dovedly k cifře 600 u knižní předlohy, resp. 360 u filmové verze. Jak jsme se k těmto číslům dopracovali, si můžete přečíst pod těmito řádky:

Dotaz roku 2018:

[Celá odpověď](#) ze systému [Ptejte se knihovny](#)

CIP – Katalogizace v knize

Pavla Kolaříková

Od 2. května 2019 dochází ke změně kontaktů pro službu CIP – Katalogizace v knize. Kontaktní osoby agentury CIP jsou Pavla Kolaříková a Kamila Hrodková, nově funguje e-mailová adresa cip@nkp.cz. Bližší informace naleznete na aktualizovaných webových stránkách: www.nkp.cz/sluzby/sluzby-pro/cip-katalogizace-v-knize.

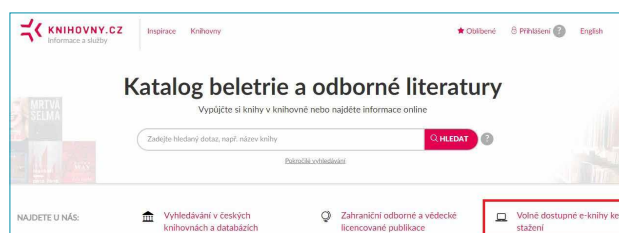
Volně dostupné e-knihy ke stažení – Letní čtení do kapsy

Soňa Vondráková

Od konce roku 2016 má knihovnická obec i veřejnost k dispozici portál Knihovny.cz. Systém, vůči němuž mohou mít odborníci z řad knihovníků stále ještě výhrady, nicméně běžnému čtenáři a uživateli nabízí pohodlí a stále více služeb z jednoho místa, což je primárním cílem projektu.

Novinkou posledních měsíců je kolekce e-knih s názvem *Volně dostupné e-knihy ke stažení*. Momentálně se jedná o 1520 titulů často i současných autorů, které vznikly, případně byly získány pod záštitou Městské knihovny v Praze. V kolekci jazykově převládá čeština, ale texty můžeme číst i v angličtině, slovenštině, němčině, italštině a dalších světových jazycích.

Hlavní stránka portálu Knihovny.cz s nabídkou Volně dostupných e-knih ke stažení

Přístup do sbírky *Volně dostupné e-knihy ke stažení* je z hlavní stránky portálu Knihovny.cz. Obsah kolekce lze jednoduše spravovat pomocí filtrů. Výhodou je práce v tradičním rozhraní. Pokud máte čtenářské konto v některé z knihoven integrovaných do systému, doporučujeme vám se přes portál Knihovny.cz přihlásit do čtenářského konta. Po přihlášení lze jednoduše ukládat zajímavé e-knihy do sekce Oblíbené, čímž si velice rychle připravíte vlastní výběr e-knih, které si chcete během léta přečíst. Tituly lze vybírat i přes mobilní telefon, nicméně vzhledem k velikosti displeje mobilního zařízení je praktičtější připravit si vlastní kolekci doma u počítače.

Čtenářské konto s kolekcí e-knih na léto

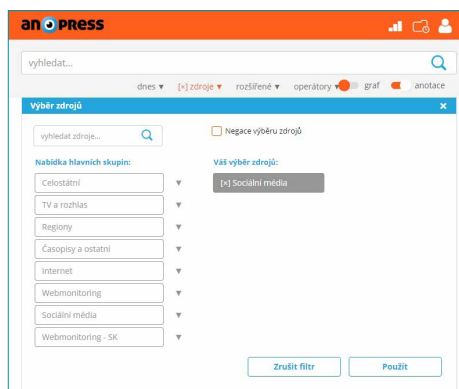
E-knihy můžeme číst v režimu online, což není na dovolené úplně praktické, anebo si je můžeme stáhnout do mobilního zařízení většinou hned v několika formátech: EPUB, PDF a PRC.

Věříme, že i vás nový projekt nadchne, a přejeme slunečné léto!

Anopress s vlastním prostorem a bohatším obsahem

Petra Šťastná

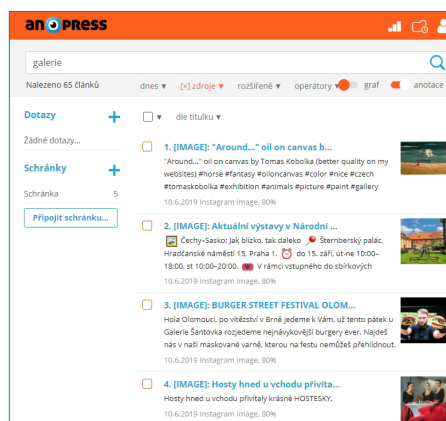
Zajímá vás, co se objevilo v českém tisku, v televizi, rozhlase nebo na internetu k vašemu oblíbenému tématu? Pak jistě víte, že tím pravým zdrojem pro vás je databáze Anopress, kterou máte k dispozici na vyhrazených počítačích v Referenčním centru a Studovně periodik. V nabídce zdrojů NK ČR je již delší dobu, nyní však nabízí několik novinek. Vítané i pro znalé uživatele je jistě rozšíření zdrojů o sociální média. V databázi jsou tak obsaženy i příspěvky z Facebooku, Twitteru či Instagramu, včetně návazných komentářů či dalších příspěvků v podobě tzv. vlákn. Monitorovaná sociální média jsou k dispozici od prosince loňského roku.

Sociální média v Anopressu – výběr zdrojů

Když najdete, co jste hledali, a rádi byste si článek uschovali, máte k dispozici další novinku – **osobní schránku**. Producent databáze firma Anopress tak nabízí větší komfort při práci s vyhledanými výsledky. Co k tomu budete potřebovat? E-mailovou adresu a heslo. Na hlavní obrazovce vyhledávacího rozhraní databáze Anopress stačí kliknout na tlačítko *Připojit schránku* a s vaší e-mailovou adresou a heslem schránku nejprve založit. Kdykoli při další návštěvě knihovny můžete přes toto tlačítko schránku znovu otevřít. Články ve schránce můžete hodnotit, editovat, tisknout.

Pokud heslo zapomenete, můžete si zažádat o obnovení. Pokud schránku měsíc nevyužijete, bude smazána.

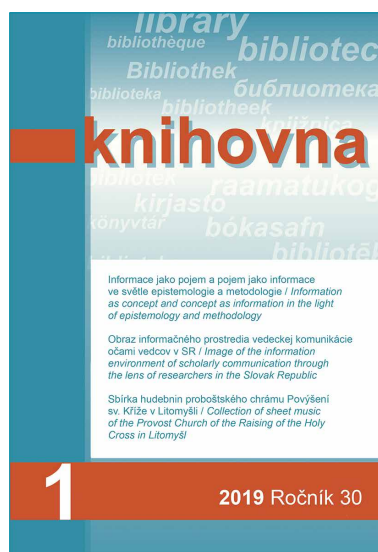
Sociální média v Anopressu – příklad vyhledaných příspěvků

Knižní novinky aneb v NK ČR knihy také vydáváme

Hana Hlušíčková

V Knižních novinkách bychom vám rádi představili první letošní číslo časopisu **Knihovna: knihovnická revue (roč. 30, 2019, č. 1)**, které přináší zajímavé čtení sestávající ze tří recenzovaných článků, šesti nerecenzovaných příspěvků a dvou rubrik, z nichž jedna – *Tipy z Knihovny knihovnické literatury* – je nováčkem.

V recenzovaných příspěvcích najdete teoretickou studii Jiřího Stodoly s názvem *Informace jako pojem a pojem jako informace ve světle epistemologie a metodologie*, článek slovenské autorky Jely Steinerové *Obraz informačního prostředí vedecké komunikace očami vedcov v SR* a příspěvek Jiřího Mikuláše, který se věnuje tématu v našem časopisu netradičnímu, a to *Sbírka hudebnin proboštského chrámu Povýšení sv. Kříže v Litomyšli*.

Číslo uzavírá rubrika *Novinky zahraniční knihovnické literatury*, tentokrát na nové a zajímavé téma čtení elektronických textů a jeho srovnání se čtením textů tištěných.

Dovolte nám, abychom upozornili ještě na jeden článek, a to Zlaty Houškové, která napsala medailonek o jedné z nejvýraznějších osobností současného českého knihovnictví, PhDr. Vítu Richterovi, jenž je celoživotně profesně spjat s Národní knihovnou a letos slaví své významné životní jubileum. Autorka příspěvku shrnula jeho zásluhy na třech stránkách (s. 76–78) a s trochou nadsázky lze říci, že všechny jeho zásluhy vtěsnila do pouhých dvaceti bodů, v nichž stručně zaznamenala přehled počinů, přičemž tento přehled není a nemůže být úplný, neboť zahrnuje jen jeho nejviditelnější přínosy k rozvoji knihovnictví. Připočteme-li hlubokou znalost oboru, široký rozhled a také mimořádné osobní nasazení, vysokou míru nezištnosti, opravdovou kolegiálnost a velkorysost, vstřícnost ke spolupráci a až úzkostné dodržování demokratických principů, pracovitost a pečlivost, dostaneme jen velmi hrubý náčrt osobnosti dr. Richtera a jeho zásluh o rozvoj českého knihovnictví.

Za redakci našeho časopisu se proto připojujeme ke gratulaci a přejeme hlavně pevné zdraví, a také chuť do další práce.

Národní knihovna ČR, Praha 2019, 120 stran,
cena: 200 Kč ISSN 1801-3252

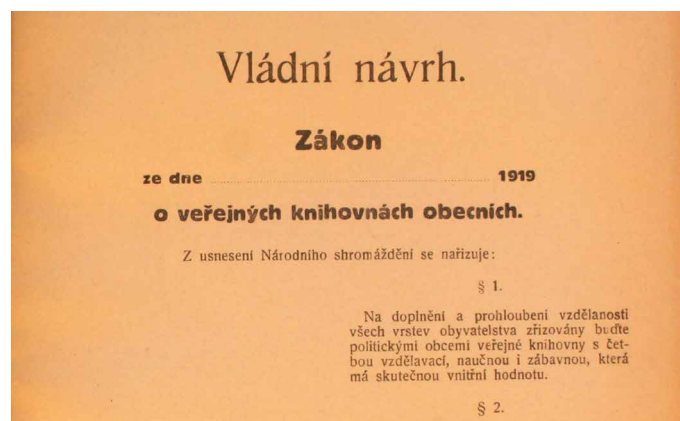
Představujeme

100. výročí vydání knihovního zákona

Renáta Salátová

Návrh knihovního zákona připravený L. J. Živným s J. Auerhanem byl zařazen k projednání v Národním shromáždění československém jako tisk číslo 1233. Obsah budoucí právní normy byl kvalitně zpracovaný, proto mohl Kulturní výbor dne 15. července 1919 vydat zprávu, že nemá k předloženému textu návrhu zákona žádné připomínky. Návrh zákona se projednával na schůzi dne 22. července 1919 jako třetí bod programu. Zpravodajskou zprávu přednesl poslanec Pilát a poté zazněly další dva souhlasné příspěvky. V závěrečném hlasování byl návrh zákona bez jakýchkoliv úprav přijat a vstoupil v platnost 30. července 1919.

Zákon o veřejných knihovnách obecních č. 430/1919 Sb., podepsaný prezidentem T. G. Masarykem, ministerským předsedou Vlastimilem Tusarem, ministrem vnitra Antonínem Švehlou a ministrem školství a národní osvěty Gustavem Habrmanem, měl dvanáct paragrafů. Zákon doplňuje Nařízení vlády republiky československé ze dne 5. listopadu 1919, č. 607 Sb. z. a n., jímž se provádí zákon o veřejných knihovnách obecních. Nařízení je členěno do patnácti kapitol a šedesáti jedna článků. Věnuje se například menšinovým knihovnám, charakteru místností v knihovnách a jejich zařízení, výpůjčním pravidlům, podmínkám zřízení nové knihovny. Dále udává náklady na veřejné knihovny dle počtu obyvatel, nebo poměr veřejných knihoven k jiným knihovnám, stanovuje kvalifikační předpoklady profese knihovníka, zavádí knihovní rady jako řídicí orgány knihoven a mnohé další.

Toto významné výročí připomene výstava, která dokumentuje jednotlivé aspekty knihovního zákona a Nařízení vlády č. 607 Sb. Projekt si klade za cíl seznámit veřejnost s obsahem samotného zákona i doplňujícího nařízení včetně průběhu realizace v různých částech Československa (zvláště Slovenska a Podkarpatské Rusi), kde byla značná část obyvatel negramotná. Detailně se věnuje službám čtenářům, osobě knihovníka a jeho profesi (také ženě jako knihovnici), podpoře knihoven ze strany státu, knihovnímu vzdělávání, knihovnickým osobnostem. Vše je doplněno dobovými fotografiemi, ukázkami z dobového tisku.

Ve spojitosti s výstavou byla navázána mimo jiné spolupráce s Národním archivem, Státním okresním archivem Zlín, Mahenovým památkem, Moravskoslezskou vědeckou knihovnou, Knihovnou knihovnické literatury Národní knihovny ČR.

Při procházení všech materiálů (hlavně v archivech) jsem cítila úctu před prací našich předků. Koneckonců bez tohoto zákona bychom neměli tak hustou síť knihoven.

VÁCLAVÍK, Igor. Knihovnická legislativa s parlamentní dimenzí. *Čtenář: měsíčník pro knihovny*, 2019, 71(5), s. 180–183. ISSN 0011-2321
BURGETOVÁ, Jarmila. K 90. výročí prvního knihovnického zákona. *Knihovna plus* [online], 2009, 5(2) [cit. 2019-06-06]. ISSN 1801-5948.
Dostupné z: <http://knihovna.nkp.cz/knihovnaplus92/burget.htm>.

Nová databáze z oblasti jazykovědy

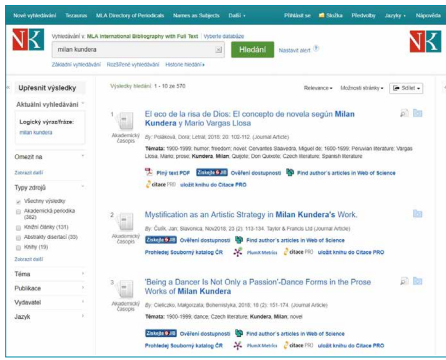
Petra Šťastná

V čísle 2/2019 jste se mohli ve stručnosti seznámit s novými databázemi, které přibýly do nabídky elektronických informačních zdrojů dostupných pro uživatele NK ČR. Článek v minulém čísle vám nabídl podrobnější informace o nových hudebních databázích, v tomto čísle si řekneme více o databázi z oblasti jazykovědy a příbuzných oborů – **MLA International Bibliography with Full Text**.

Modern Language Association (MLA) je významnou profesní asociací, která sdružuje odborníky z oboru literární vědy a jazykovědy. Organizace vznikla koncem 19. století v USA, postupně dosáhla světového věhlasu, dnes má více než 25 000 členů po celém světě. Mezi její aktivity patří mimo jiné také budování mezinárodní bibliografie jazykovědy a literatury.

Začátky tvorby bibliografie spadají do 20. let 20. století, kdy MLA navázala na vydávání Americké ročenky (*American Year Book*), výročního přehledu stipendií o literatuře a jazykovědě, a začala vydávat Americkou bibliografii (*American Bibliography*). Postupně se rozšiřoval tým editorů i záběr bibliografie. Od roku 1957 došlo k přejmenování bibliografie na Výroční bibliografii (*Annual Bibliography*) a rozšíření záběru o mezinárodní vědecké publikace. Vydání tak obsahovalo knihy a články v angličtině, francouzštině, němčině, španělštině, italštině, portugalštině či holandštině. Od roku 1964 nese bibliografie název *The MLA International Bibliography of Books and Articles on the Modern Languages and Literatures*, který je ve zkrácené podobě používán dodnes. První krůčky k převedení MLA International Bibliography do strojově čitelné podoby spadají už do roku 1965, kdy byl poprvé publikován počítačově vytvořený autorský rejstřík, který byl přílohou tištěné bibliografie. V roce 1979 začal vývoj nového bibliografického systému, který by nejen technicky definoval tvorbu bibliografie, ale umožnil by rozšiřování taxonomie, přidávání termínů a definoval prohledatelnost informací. Tento systém pod zkratkou CIFT se poprvé objevil v bibliografii za rok 1981, publikované v roce 1983. Coby schéma pro indexaci se CIFT používá v MLA IB dodnes. Poslední tištěná podoba MLA IB je za rok 2008 (vyšla v roce 2009). Od 2010 je bibliografie budována a zpřístupňována v elektronické podobě.

Databáze obsahuje více než 2,8 milionu článků od 80. let 19. století do současnosti. Roční přírůstek se pohybuje okolo 75 000 nových záznamů. Zahrnuje odborné publikace vydané ve více než 100 zemích ve více než 50 jazycích. Databáze kromě jazykovědy pokrývá témata z literární teorie a kritiky, dramatického umění (film, divadlo, televize, rozhlas), folklóru, rétoriky, výuky literatury, jazyka a psaní či historie tisku a publikování.

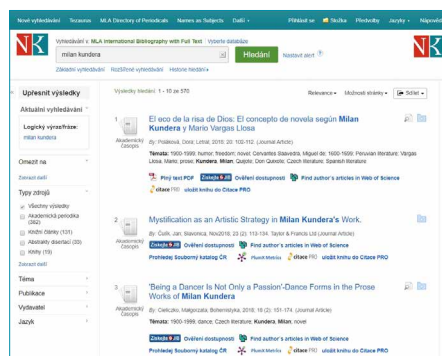
Nové vyhledávání: **MLA International Bibliography with Full Text** vzdálený přístup.

- Databáze kombinuje bibliografické informace z publikací určených pro studium z oblasti jazykovědy, literatury, rétoriky, lidového umění či filmu s více než 1000 časopisů v plnotextové podobě
- Obsahuje více než 2,8 milionu podrobných bibliografických citací
- Databázi vytváří Modern Language Association (MLA)
- Databáze má mezinárodní záběr, bibliograficky pokrývá odborné publikace od začátku 20. století do současnosti z řady dokumentů od článků v časopisech, přes monografie a až po dizertace a webové stránky
- Databáze obsahuje *MLA Directory of Periodicals* a *MLA Thesaurus*

Informace o databázi v přehledu EIZ NK ČR

V NK ČR je databáze dostupná ve verzi rozšířené o přístup k plným textům *MLA International Bibliography with Full Text* ve vyhledávacím rozhraní EBSCOhost. Společně s databází je přístupný také *MLA Directory of Periodicals* s detailními informacemi o více než 6 000 časopisech a edicích, které jsou v bibliografii zahrnuty. Dále je k dispozici kontrolovaný slovník *MLA Thesaurus* obsahující jména osob, žánry, stylistické a strukturální charakteristiky, tematické zaměření děl, zdroje, vlivy, procesy, teorie a další body. V plném textu je dostupných více než tisíc časopisů. U téměř 50 titulů je k dispozici kompletní archiv titulu od prvního vydaného čísla (např. *College Compositor & Communication*).

Databáze je dostupná pro uživatele NK ČR na počítačích ve studovněch a také prostřednictvím vzdáleného přístupu. Více informací naleznete na webové stránce s přehledem elektronických informačních zdrojů <https://eiz.nkp.cz>.

Příklad vyhledávání v databázi

Použité zdroje:

The History of the MLA International Bibliography 1922–2017.

Nové přístroje pro analýzy a průzkum knihovních fondů před restaurováním a konzervací v Národní knihovně České republiky – 2. část

Petra Vávrová, Jitka Neoralová

Jak jsme již informovali, v roce 2018 v rámci grantových projektů Ministerstva kultury na podporu aplikovaného výzkumu a vývoje národní a kulturní identity (NAKI II) bylo pořízeno na pracoviště Odboru ochrany knihovních fondů několik přístrojů. Z finančních prostředků jednoho z projektů s názvem „Využití zobrazovacích metod pro studium skrytých informací v knihách“, jehož cílem je analýza knihovních fondů, knižních vazeb a odhalení skrytých informací v dokumentech, byly pořízeny přístroje jako Videokomparátor VSC 8000 a kabinová sestava pro digitální radiografii.

Možnosti neinvazivního průzkumu kompaktní knižní vazby jsou velice omezené. Do většiny částí vazební struktury nelze proniknout bez porušení povrchových vrstev. Jedinou možností, jak nahlédnout do systému knižní vazby bez jejího poškození, jsou neinvazivní metody zobrazovací i analytické. Znalost technologie, konstrukce i materiálů knižní vazby je nenahraditelná pro dochování knih z novodobých i historických knihovních fondů v dobrém fyzickém stavu.

Knižní vazba je složitý systém funkčně propojených mechanických prvků z různých materiálů. Historické i novodobé knižní vazby představují bohatý zdroj informací, které z velké části nese i vazební struktura.

Další sledovanou problematikou jsou informace zaznamenané na papíru, které mohou být ztraceny degradací podložky i psací látky, mechanickým poškozením či až odstraněním, působením chemických či fyzikálních faktorů. Informace bývá skryta i v případě, kdy dojde ke slepení archů či nedošlo k rozřezání knižního bloku, spečení ohněm, slepení po zásahu vodou a jinými látkami nebo působením mikroorganismů. Znepřístupněné informace s neocenitelnou hodnotou jak u historických, tak i u novodobých vazeb

Ize v dnešní době získat pomocí neinvazivních metod, například multispektrálními zobrazovacími technikami.

Videokomparátor VSC 8000 je zařízení, které je využíváno pro makro snímkování ve volitelných vlnových délkách světelného záření, umožňuje širokospektrální obrazový záznam v ultrafialové (UV), viditelné (VIS) a v infračervené (IR) oblasti světelného spektra, až v 453 různých nastaveních a jsou tak zviditelněny skryté vrstvy, poškozené či odstraněné texty, lze diagnostikovat stav materiálů, historické opravy nebo zásahy. Zařízení bylo původně vyvinuto pro potřeby celní správy, státních institucí a forenzních pracovišť pro ověřování pravosti dokumentů, pasů, šeků, bankovek apod. NK ČR pořídila toto vysoce sofistikované zařízení pro průzkum a opětovné zviditelnění poškozených rukopisných záznamů, barevných vrstev v textech i v obrazových částech. Díky kombinaci pokročilého digitálního záznamu a multispektrálního LED osvětlení s zpracovaným softwarovým rozhraním umožňuje zařízení komplexní řešení pro specializovaný průzkum knihovních jednotek s nečitelnými či jinak poškozenými záznamy. Zařízení disponuje kombinovanou barevnou infračervenou kamerou se spektrálním rozsahem 350–1100 nm a karusel kamerových filtrů obsahuje přes 16 různých filtrů. Zařízení obsahuje také mikrospektrofotometr pro rychlé měření absorpce, odrazivosti, propustnosti a průsvitnosti v rozsahu 400–1000 nm s rozlišením 3 nm. Řešení vnitřního prostoru umožňuje vkládat i větší knižní svazky. Předmět je posouván do ideální polohy přes softwarový nástroj pomocí motorizovaného stolku uvnitř komory. Komparační funkce softwaru zahrnují automatickou analýzu, automatické nastavení filtrů a světla pro nejvyšší kontrast obrazu, 2D měření, pseudobarvy, měření barevnosti, porovnávání živého a uloženého obrazu, odečítání obrazů i vytvoření obrazové krychle (hyperspektrální) na nastavitelném vlnovém rozsahu 400–1000 nm v krocích po 1–20 nm. Pro získávání takového spektra obrazových dat je přístroj nenahraditelný i z pohledu časové úspory (nezbytné pro průzkum rozsáhlých knihovních fondů).

Vybrané vzorky (testovací exempláře) jsou nyní snímány v dostupných nastaveních přístroje pro ověření možností a hledání limitů zařízení. Jsou sledovány psací látky, poškození, vodoznaky, vlasy, skvrny neznámého původu, apod. Zajímavou problematikou je identifikace a odlišení inkoustových tužek od grafitových. Inkoustová tužka jakékoli barvy představuje vysoké riziko při konzervátorských či restaurátorských zásazích a její identifikace je velmi nesnadná díky vizuální podobnosti s čistě grafitovou tužkou neuvolňující za vlhka žádnou barvu. Zařízení se používá také na analýzy využívající fluorescenci některých látek nebo živých mikroorganismů. Rozdílný tón fluorescence je využíván například na rozlišení pravé slonoviny od umělé slonoviny (nitrocelulóza).

Kabinová sestava pro digitální radiografii – rentgenový (RTG) systém obsahuje stíněnou olověnou kabinu, ve které je umístěn rentgenový generátor pro digitální aplikace a plochý digitální detektor umožňující živý náhled a úpravu obrazu při snímkování v připojeném počítači. Snímky jsou zpracovávány v originálním softwaru, který zároveň ovládá zdroj záření, zpracovává obraz a ukládá záznam v podobě

statického obrazu i videa. Samotná komora je vybavena elektronicky ovládaným posuvným stolcem, umožňujícím pohyb v horizontálním i vertikálním směru.

Zařízení bylo pořízeno pro podrobné testování možností a omezení RTG v průzkumu zaměřeném na zviditelnění skrytých prvků, vrstev či poškození ve vrstvách materiálů knižní vazby. Možnosti průzkumu knižní vazby in-situ jsou velice omezené. Do většiny částí vazební struktury nelze proniknout bez porušení vrchních vrstev. U historických fondů se často vyskytují ve vazbě recyklované materiály, jako rozřezaná pergamenová folia, listy knih, dopisy, makulatura a jiné materiály, které mohou být starší než samotný exemplář, v němž byly nalezeny. Tyto materiály lze nalézt ve hřbetní části pod potahem, na deskách jako na křídélka, celé výlepy desek nebo předsádky. Znepřístupněné informace s neocenitelnou hodnotou historických i novodobých vazeb lze získat právě pomocí radiografie.

Získané poznatky slouží pro historické, umělecké, vědecké poznání knižní vazby a dokumentu. Jsou podkladem pro plánování strategie péče, ochrany, konzervace či restaurování objektu.

Konference IIPC v Záhřebu

Marie Haškovcová, Jaroslav Kvasnica

Webarchiv je od roku 2007 členem International Internet Preservation Consortium (IIPC), mezinárodního konsorcia sdružujícího knihovny a organizace, které se věnují archivaci internetového obsahu. Zaměřuje se na sdílení a výměnu zkušeností a tzv. best practices v oblasti archivace webu, vyvíjení standardů, technologií a nástrojů, spolupracuje ale třeba i na budování rozsáhlých tematických kolekcí. Pravidelně pořádá konference, které bývají spojeny s valným shromážděním členů konsorcia. V letošním roce ji hostila od 5. 6. do 7. 6. chorvatská Národní a univerzitní knihovna v Záhřebu.

Podstatná část programu se věnovala technickým aspektům archivace webu, jednotlivým nástrojům a technologiím, důraz byl ale kladen i na kurátorské přístupy vztahující se k archivovanému obsahu nebo na legislativní rámec. Během jednání valného shromáždění vzniklo několik pracovních skupin, v nichž zástupci členských institucí hodnotili činnost konsorcia, snažili se zformulovat aktuální problémy a výzvy v oblasti archivace webu i další směřování IIPC. Naše pracovní skupina se mimo jiné dotkla témat, jako je potřeba archivace sociálních médií, spolupráce s vědci, zapojení studentů do archivářské komunity, data mining, diskutovali jsme ale třeba i o tom, zda by vědci humanitních oborů měli znát nástroje, které webové archivy vyvíjejí a používají. Následující program zahrnoval sérii workshopů věnujících se konkrétním nástrojům (Heritrix3, Web Curator Tool, OpenWayback, Archive-It) a také setkání několika pracovních skupin zaměřených na dlouhodobé uchování dat, výzkum, vzdělávání a na oblast archivovaného obsahu. V rámci skupiny CDG (Content Development Group) byly představeny aktuální tematické kolekce, tzv. collaborative collections, kterých se Webarchiv účastní, probíraly se stávající i potenciální metodologické přístupy k jejich

budování i následnému vyhodnocování dat. Jak například přistupovat k obsahu na sociálních médiích? Jaká metadata jsou relevantní? Jakým způsobem archivovat dlouhodobá, časově neohraňovaná témata, jako je například klimatická změna? K návrhům, na co se do budoucna zaměřit, patřily například mizející jazyky, etnické minority nebo migrace.

Kees Teszelszky, kurátor digitálních sbírek v holandské Národní knihovně, prezentuje kolekci Klimatická změna, do které přispěl i Webarchiv

Následující dva dny konference zahájily přednášky, tzv. keynotes. Prvním přednášejícím byl Harry Verwayen z Nizozemí, ředitel Europeana Foundation. Zaměřil se na aspekty digitální transformace a roli webových archivů. Upozornil mimo jiné i na projekt *Time Machine*, jehož ambicí je vytěžování dat za využití postupů umělé inteligence. Druhou přednášející byla Anat Ben-David z Open University of Israel, která se zajímá mimo jiné i o geopolitický kontext archivace webu. Na základě několika konkrétních příkladů (Palestina, bývalá Jugoslávie, Kosovo, Severní Korea) otevírala otázky vztahující se k problematice archivace webu obecně. Co všechno ovlivňuje obsah archivu? Je wayback machine jakousi černou skříňkou? Co si web „pamatuje“ ze své smazané minulosti? Jak se liší archivování webu z národní a globální perspektivy? Jak ovlivňuje obsah archivu strategie sběru dat a jak o ní flexibilně uvažovat?

Konference zahrnovala několik tematických bloků – mezi první patřila sekce prezentující projekty v oblasti strojového učení. Další se soustředily na akademický kontext, novinky v činnosti národních webů nebo v oblasti výzkumu. Nechyběly sekce věnované kurátorským přístupům, technické infrastruktury, strategiím a nástrojům sklizení webu, řešila se mimo jiné i aktuální problematika sklizení videoobsahu. Součástí konference byly také workshopy věnované archivnímu formátu WARC, crawleru StormCrawler nebo školení nováčků v oblasti archivace webu. V rámci panelové diskuse byly diskutovány přístupy různých archivů k zpřístupňování archivovaného obsahu, které zásadně ovlivňuje legislativa. Právní rámec patří ke klíčovým aspektům fungování webových archivů, v rámci jednotlivých národních legislativ se liší jak postoj ke zpřístupňování, tak třeba k povinnému výtisku elektronických dokumentů. Konferenci uzavírala série prezentací zaměřených na řešení aktuální problematiky ochrany osobních údajů – GDPR.

Akvizice Knihovny knihovnické literatury

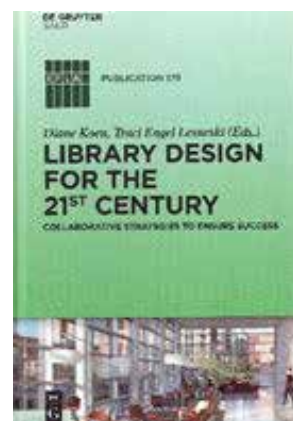
Monika Hrušková

Hlavním úkolem doplňování knihovního fondu *Knihovny knihovnické literatury* (KKL) je získávat všechny informační zdroje, které vycházejí na území České republiky v oboru knihovnictví a informační věda. Snažíme se je shromažďovat v úplnosti, ať jsou to knihy, časopisy nebo jiné dokumenty. Literatura příbuzných oborů, jako je např. filozofie, psychologie, sociologie, právo, apod., je získávána do fondu výběrově. České tituly jsou pokrývány vedle nákupu i dary knihoven a knihovníků. Důležitým zdrojem informací o nových titulech jsou nejen internetové stránky knihkupců a vydavatelů, ale především databáze *Česká národní bibliografie – novinky*, a čtrnáctideník *O.K. – ohlášené knihy...*, kde nalezneme informace také o nízkonákladových titulech, které vydávají knihovny i jiné instituce, a které v nabídce velkého knižního trhu mnohdy chybí. Využíváme slev, které lze získat u mnoha knihkupců a nakladatelů nákupem přes e-obchod.

V letošním roce se podařilo získat darem soubor českých knižních dokumentů převážně vydaných v 1. polovině minulého století. Některé z nich jsou starší více než sto let. Autory většiny těchto publikací jsou významné osobnosti českého knihovnictví. V autorských údajích lze též nalézt osobnosti jiných vědních oborů, které byli nějak profesně či osobně svázány s knihovnickou profesí.

Zahraniční zdroje hlavního zaměření KKL získáváme nákupem, výměnou i dary. Zdrojem informací o nových nebo připravovaných titulech jsou kromě nabídek zahraničních vydavatelů knihovnické literatury, také informace v zahraničních odborných periodikách. Nákup, kterým je pokryta především produkce západní Evropy a zámoří, je realizován přes osvědčené zdroje a dodavatele. Ti mnohdy dávají knihovnám zajímavé slevy. Jedním z hlavních informačních zdrojů KKL jsou zahraniční licencované oborové databáze a soubory elektronických knih a periodik, které obsahují bibliografické záznamy i plné texty dokumentů z celého světa. Ty zajišťujeme prostřednictvím grantů i z rozpočtu NK. Aktuálně máme báze *LISS* a *LISA*. Mezinárodní výměna publikací je dlouhodobě na dobré úrovni se slovenskými institucemi, především knihovnami a knihovnickými spolky. Od nich získáváme především slovenská periodika a sborníky. Spoluprací s Oddělením

doplňování zahraničních dokumentů a Slovanskou knihovnou do fondu přibývají knihy i časopisy vydávané v zemích východní a jižní Evropy. Dary zahraničních dokumentů je knihovní fond KKL obohacen především od pracovníků knihoven.

Jedním ze zdrojů akvizice KKL jsou také návrhy jednotlivých uživatelů knihovny. Počátkem tohoto roku jsme zařadili, na základě takového podnětu, do fondu knižní titul *Library design for the 21st century* ediční řady *IFLA publications* německého nakladatelství De Gruyter, i příručku s názvem *Bibliotherapy*, prezentující další aktuální téma oboru, vydanou v loňském roce nakladatelstvím Facet Publishing. Nejnovějším periodickým titulem je časopis *Collection management*, který je vydáván 4× ročně a je dostupný v tištěné i online verzi.

Zajímavosti a tipy

Co čte knihovník?

Mario Vargas Llosa: Volání kmene

Jan Lukavec

Peruánský spisovatel Mario Vargas Llosa, nositel Nobelovy ceny za literaturu, je autorem tematicky i žánrově nesmírně pestrého beletristického a dramatického díla, ale současně se angažoval i jako politik. Koncem osmdesátých let se stal lídrem liberálního hnutí, za které v roce 1990 kandidoval na prezidenta. Vargas Llosa tehdy nabízel vládu zákona, průhledné liberální ekonomické prostředí a svobodu šíření informací. Jeho soupeřem byl Alberto Fujimori, který vyhrál, ale v úřadu se následně notně zdiskreditoval. Vargas Llosa mezitím přesídlil do Evropy a do peruánské politiky se už přímo nevrátil. Jak ovšem roku 2006 v *Reflexu* konstatoval Stanislav Škoda, „prostřednictvím svých nesčetných článků si uchovává větší vliv na politickou situaci zejména v mezinárodním měřítku než leckterý politický profesionál“.

I čeští čtenáři už měli možnost číst některé Vargas Llosovy politologické eseje na stránkách například *Lidových* nebo *Literárních novin*. Těsně před zahájením knižního veletrhu Svět knihy, na který slavný autor zavítal, vyšla jeho kniha *Volání kmene* (Překlad Iveta Gonzálezová. Vydání první. V Trnové: Bourdon, 2019. 245 stran. ISBN 978-80-7611-007-6), která vyjadřuje jeho politické krédo. Nejprve v ní stručně vylíčí svoji cestu „vedoucí od marxismem a sartróvským existencialismem načichlého mládí až k liberalismu“, následně kreslí intelektuální portréty osobností, které k tomuto jeho vývoji přispěly: Adam Smith, José Ortega y Gasset, Friedrich von Hayek, Karl Popper, Isaiah Berlin, Raymond Aron a u nás méně známý francouzský spisovatel a filozof Jean-François Revel. Vyznává se také z obdivu k politikům jako Ronald Reagan a Margaret Thatcherová, což pro něj byli „velcí státníci, nejvýznamnější své doby“,

kteří rozhodující měrou přispěli k rozpadu a zániku SSSR, „největšího nepřítele, jakého kdy demokratická kultura měla“.

Útěcha u šamana a umělce

Zřízení, v nějž autor věří, pak podle něj ohrožují všichni, kteří se snaží násilně oživovat či zneužívat dřímajícího „kmenového ducha“. Toho definuje jako „iracionalismus primitivních lidí“, přičemž slovo „primitivní“ používá v celé knize v pejorativním kontextu tak často, až to místy vzbuzuje dojem, jako by z piedestalu plně vyvinutého a civilizovaného člověka svrchu a pyšně shlížel na politováníhodné přírodní barbary, s nimiž nemá nic společného. Naštěstí ale z jeho románů jako *Keltův sen* víme, že je mu taková představa vzdálená. Ve *Vyprávěči* dokonce jeden z protagonistů, student etnologie Maškarka, prodělává kulturní a náboženskou konverzi k amazonskému kmeni, který původně jen zkoumal. A navíc i v recenzované publikaci autor vysvětluje, že onen iracionalismus „hnízdí v nejzazším koutě každého civilizovaného člověka, neboť jsme se nikdy zcela nezbavili touhy po onom tradičním světě, kmeni, kdy byl člověk ještě nedílnou součástí kolektivu, poslouchal všemocného šamana nebo náčelníka, který za něj všechno rozhodoval, kde se cítil v bezpečí, nezátížený zodpovědností, podřízený stejně jako zvíře ve smečce, stádu, nebo jako člověk v gangu či skandujícím davu, kde otupěle existoval uprostřed těch, již mluvili stejným jazykem, uctívali stejné bohy, dodržovali stejné zvyky a nenáviděli všechny, kteří se lišili a které mohli vinit za všechna neštěstí, která kmen postihla“. Příliš zde nerozvádí, že onen zlořečený šaman mohl mít i roli jakéhosi „praumělce“.

Nový Sartre?

K témuž problému se pak vrací i později, v polemice s Karlem Popperem, který obecně prohlásil „iracionalismus“ za nejnebezpečnější intelektuální nemoc naší doby. I když některé pasáže knihy působí, jako by je psal politolog bez většího zájmu o umění, v tomto bodu Vargas Llosa promlouvá jako spisovatel, když proti Popperovi právem namítá: „Nejsou snad součástí iracionálního světa neoddelitelné aspekty lidské podstaty, jako je svět nevědomí, snů, intuice, instinktů a vášní?“ A nevzešla z něj i výjimečná umělecká tvorba, jako byla mystická poezie svatého Jana od Kříže nebo modernistická poezie Rimbauda a Lautréamonta? V kulturních, sociálních a morálních otázkách Vargas Llosa polemizuje i s Thatcherovou nebo Reaganem.

Pohled „odjinud“

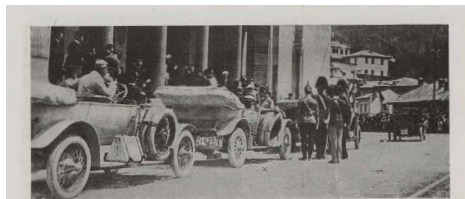
V recenzovaném díle se objevuje řada aktuálních témat politiky i veřejného života, jež autor promýšlí v návaznosti na díla výše uvedených myslitelů: násilí v televizi, Evropská unie, katalánský separatismus či Emmanuel Macron. Některé autorovy názory jsou přitom mírně diskutabilní a třeba jeho náhled na úřadujícího francouzského prezidenta idealizovaný. Vesměs jsou ale pečlivě vyargumentované, solidně podložené a nejsou vystavěny tak, aby prvoplánově šokovaly nebo zaujaly svou povrchní líbivostí. S výjimkou úvodní, biografické kapitoly čtenář vlastně z většiny textu nepozná, že autor pochází z latinskoamerického regionu, na jeho realitu totiž Vargas Llosa příliš neodkazuje.

První světová válka

Karolína Košťálová

V červenci uplyne 105 let od začátku 1. světové války, prvního vojenského konfliktu, který zasáhl skutečně velkou část našeho světa. Za čtyři roky svého trvání vzal život více než 37 milionům obětí a dalším milionům lidí způsobil bolest a utrpení.

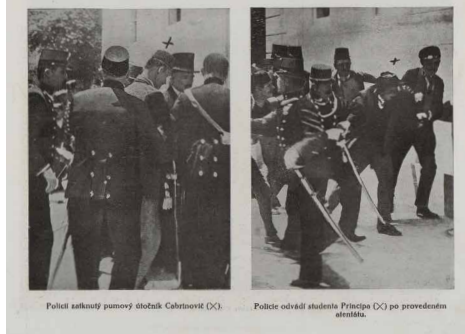
Událostí, díky které Rakousko-Uhersko získalo formální důvod pro vyhlášení války Srbsku, se stala smrt arcivévodů Františka Ferdinanda d'Este i jeho choti Žofie v Sarajevu 28. června 1914.

Arcivévodá opouští redakci v Sarajevu po prvním pozorování atentátu.

Strážník sarajevská událost a předmaná první letní neštěstí varuje spíše, jestli ani nerozpozná nějaké známky děje z nezávislých sdělovacích čin konspiračních, kdy atentát v kofinu Hochbergova po Vítězně následně dal četník náboženským své odhodlané zrušení parky a nový drsný děje se začne v paní. Dřív to posléze odlišit náhodou v četník letem a určilo jistě v posledních prvních, prostředků v-jah společně snuri olcovm doobčovním byla přitáa s lakovou nečistotou a hlukem útání.

Let nové a nové starosti sledují tyto děje. Několik případů odlišil se v zemí slavnosti a také i státní pání při k této národnosti. Vidí bene, jak Slováci nepřítelství tak dovedl třetího vyvítkovosti třetího události a jak rozlehla široký protřetický program v cíle Hrochoviči (Dovně). Zde ten, jím děje v hlukem dnoh Věsta náboženského události, které kdy národ vřadit a subektiva, úmír se prvního třetího slovnosti politiky Žofie B. poděle a národ posléze její spravedlivé práva svým vysokokvalitním ústředím spravedlivého člověka? Půl dohledu. Je mo – neboť vřadit dovedení národnosti kome red-vání nověbůh.

Policií eskortují paměvní státník Cahrovské (D).

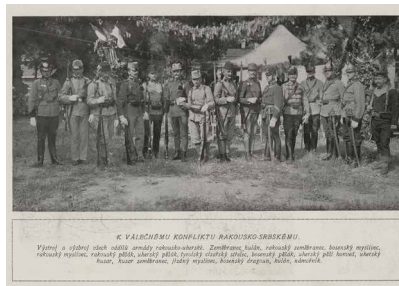
Policií odvíjí státník Přítope (D) po provedení atentátu.

Český svět. 1914, roč. 10, č. 43 (10. 7. 1914), s. [5]. Digitální knihovna NK ČR

Ačkoliv se obětí sarajevského atentátu stal následník císaře Františka Josefa I., reakce rakousko-uherského tisku byla spíše zdrženlivá (Venkov 29. 6. 1914 a 30. 6. 1914, Národní listy 30. 6. 1914, Moravská orlice 30. 6. 1914). Více lítosti projevoval nad neštěstím tří sirotků, kteří naráz ztratili oba rodiče, než nad smrtí Františka Ferdinanda a jeho choti. Snad byla důvodem arcivévodova všeobecná neoblíbenost.

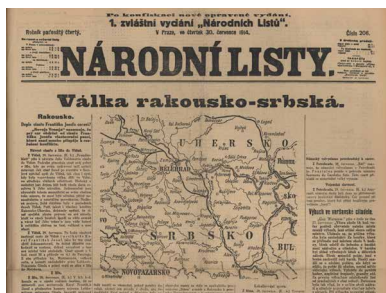
Uplynul téměř měsíc od sarajevského atentátu, než Rakousko-Uhersko předalo Srbsku ultimátum. Jeho akceptováním by samostatný srbský stát přestal existovat. O dva dny později, 25. července 1914, Srbsko až na jeden bod ultimátum přijímá, nicméně Rakousko-Uhersko toto částečné přijetí neakceptuje. František Josef I. tak vyhláší všeobecnou mobilizaci. Na druhé straně car Mikuláš II. předběžně souhlasí s částečnou mobilizací ruské armády, která by měla ochránit Srbsko před napadením ze strany Rakousko-Uherska. Noviny mezi tím plní články o možné válce.

Za tři dny, 28. 7. 1914 Rakousko-Uhersko vyhláší válku Srbsku. O den později je rozhodnuto o mobilizaci německého loďstva a Mikuláš II. podepisuje částečnou mobilizaci, rozkaz má vejit v platnost 4. 8. 1914. Ostřelování Bělehradu z rakousko-uherských lodí na Dunaji

Světovzor. 1914, roč. 14, č. 46 (31. 7. 1914), s. [1108]. Digitální knihovna NK ČR

29. 7. 1914 se stává první vojenskou akcí započaté války. Noviny zároveň otiskují císařův manifest Mým národům! V následujících dnech postupně oznamují mobilizaci i další státy a vyhlášení dalších válečných stavů na sebe nenechá čekat: 31. 7. 1914 Německo dává ultimátum Rusku a požaduje zrušení mobilizace, 1. srpna 1914 je vyhlášena mobilizace ve Francii, v Německu se mobilizuje proti Rusku a je mu také vyhlášena válka, 2. srpna 1914 německé jednotky obsazují neutrální Lucembursko, 3. srpna 1914 mobilizuje Británie, Německo vyhláší válku Francii a jeho jednotky vstupují do Belgie.

Národní listy. 1917, roč. 54, č. 206 (30. 7. 1914), s. 1. Digitální knihovna NK ČR

S vědomím počtu ztracených životů je s odstupem jednoho století těžké pochopit, že v roce 1914 nejen politici, ale i většina občanů evropských zemí věřili, že do války jdou ze spravedlivých důvodů. Nadšení pro válku bylo všeobecné. Podle původních předpokladů boje měly skončit v řádu několika měsíců. Už v prosinci 1914 se však pod tíhou množství padlých naděje na rychlé vítězství rozplynuly.

Smutným faktem je, že válka by nejspíše začala i bez sarajevského atentátu. Situace na Balkáně a nepřátelské postoje států Dohody na jedné a Trojspolku na druhé straně, postupně ústily do vojenského konfliktu. Rakousko-Uhersko mělo již před rokem 1914 připraveno čtyři válečné plány, které předpokládaly buď válku se Srbskem a Černou Horou, válku s Ruskem, válku proti Itálii nebo válku, v níž by monarchie zároveň bojovala s Ruskem i na Balkáně. Žádný z plánů však nepočítal s tím, že Rakousko-Uhersko bude de facto vést tři války zároveň – na severu s Ruskem, na jihozápadě proti Itálii a na jihovýchodě se Srbskem a Černou Horou.

Začátkem prosince 1914 vzniklo memorandum *Přehled úvah o možnostech uzavření míru v současné krizi*, které obsahovalo ucelený program válečných cílů monarchie. Představou Rakouska-Uherska bylo, že výsledkem války budou ideálně územní zisky, nikoliv zánik mnohonárodního státu.

Literatura:

NEDOROST, Libor. *Češi v 1. světové válce. 1. díl, Mým národům.*

Vyd. 1. Praha: Libri, 2006. 239 s. ISBN 80-7277-320-8.

PROKŠ, Petr. *Habsburkové & velká válka (1914-1918): [první světová*

válka a rozpad Rakouska-Uherska 1914-1918]. 1. české vyd. Praha:

Naše vojsko, 2011. 285 s., [48] s. obr. příl. ISBN 978-80-206-1203-8.

WESTWELL, Ian. *První světová válka den po dni.* Vyd. 1. V Praze:

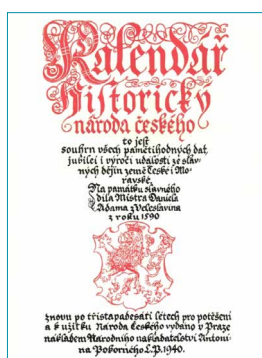
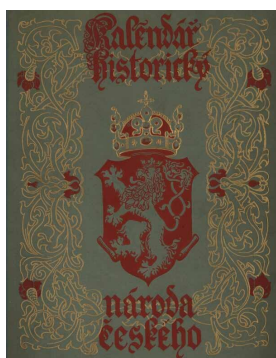
Naše vojsko, 2004. 192 s. ISBN 80-206-0731-5.

Historické události z let končících devítkou v Kalendáři historickém Daniela Adama z Veleslavína ve vydání z roku 1940

Výběr událostí zaznamenaných k měsícům

červenec a srpen

Hana Vajnerová

Titulní list Historického kalendáře

9. července

L. P. 1609 ve čtvrtek po sv. Prokopu podepsal **císař Rudolf II., král český**, na hradě pražském **majestát na svobodu náboženství**. Dlouhý boj stavův evangelických došel konečně cíle a konfessí české z roku 1575 dosáhla nejvyššího schválení. Stavům evangelickým, kteříž dosud se nazývali pod obojí, ač výslovně se kompaktát odříkali, svěřena universita i konsistoř a vysloveno zřetelně, že konfessí česká jest základem nové svobody. Nejliberálnější zákon XVII. století znamenal konec stoletého boje a spolu s Porovnáním mezi stranou pod jednou a pod obojí, kteréž datováno a podepsáno téhož dne, dal směrnicí dalšímu vývoji církevních věcí. Originál listiny podepsal císař. Po Bílé hoře byl majestát zrušen Ferdinandem II.

13. července

L. P. 1399 v den sv. Markéty umřel v Praze Petr, syn Jindřicha Arlera z Colonie, Mistra z Gmündu ve Švábích, zvaný obyčejně **Petr Parlerius, či Parlér**, druhý stavitel chrámu sv. Víta v Praze. Narodil se asi r. 1330 v Gmündu, povolán byl císařem Karlem IV. do Prahy r. 1353 a stal se nástupcem Mistra Matyáše z Arrasu. Záhy v Praze zdomácněl a koupiv dům na Hradčanech, stal se i konšelem. Parlér kráčel vlastní cestou uměleckou a nebral mnoho ohledu na původní plány Arrasovy. Pracoval především na východní části chóru, postavil kaple sv. Anny, sv. Zigmunda, sv. Urbana

a kapli sv. Václava překlenul ozdobným klenutím a vytvořil v ní překrásnou kamennou sochu sv. Václava. Vynikajícím dílem Parlérovy je kamenný most Karlův s oběma věžemi mosteckými, jež však teprve po jeho smrti byly dokončeny. Chrám sv. Bartoloměje v Kolíně, Všech Svatých na Hradčanech, sv. Barbory v Horách Kutných, nesou také stopy vznešeného umění slavného architekta švábského.

14. července

L. P. 1939 zemřel v Praze český malíř **Alfons Maria Mucha** a pochován byl na Vyšehradě. Narodil se 24. července 1860 v Ivančicích. Odmítnut na pražské Akademii, vzdělával se ve vídeňské malířské dílně Burgharta-Kautského a stal se malířem dekorativním. V Mnichově na Akademii byl žákem Herterichovým a odtud odešel do Paříže, kde studoval u Laurence malbu historickou. V té době počal ilustrovati knihy francouzské i české a plakát divadla Renaissance z r. 1895 založil Muchovu slávu jako malíře-afišisty. Umělecký plakát konce století nalezl v Muchovi mistra uznávaného na celém světě a nejvýraznějšího snad malíře českého z doby secesní. Jeho výtvarný projev našel uplatnění i později na prvních bankovkách a poštovních známkách bývalé Československé republiky. Mucha prožil nějaký čas i v Americe, kde přednášel na akademiích v New Yorku, v Chicagu a Filadelfii. Po návratu do vlasti počal tvořiti své největší dílo, Slovanskou epopeji.

20. července

L. P. 1349 okolo těch dnů začal se v **Čechách i na Moravě mor**, kterýž potom i Německou říší prošel a veliký díl světa. Lidé nemřeli na hlízy, než toliko na otoky břicha a hlavy.

28. července

L. P. 1869 umřel v Praze největší český a vůbec slovanský přírodovědec **Jan Evangelista rytíř Purkyně**. Pocházel ze staré rodiny litoměřické, narodil se 17. prosince 1787 v Libochovicích nad Ohří. Studoval filosofii a medicínu. Již jeho doktorská práce upozornila na vynikající talent a umožnila mu časnou habilitaci v Praze r. 1822. V létech 1828–1849 přednášel na universitě v Bratislavě, odkud pak povolán do Prahy. Celé dvacetiletý působil na pražské universitě a šířil věhlas mladé české vědy po celém světě. Purkyňovi se dostalo velkolepého uznání všech evropských institucí, v posledních dnech života pak i povýšení do stavu rytířského. Životní dílo Purkyňovo zasáhlo všecka odvětví přírodních věd.

2. srpna

L. P. 1879 se narodil v Rychnově na Kněžnou český malíř a průmyslník **Josef Štolovský**. Studoval na pražské Akademii u Ottenfelda a Mařáka, potom v Mnichově, kde se zabýval i studiem barvy jako látky chemické. Od r. 1909 si sám vyráběl barvy vynikající

podivuhodnou svítivostí, až rozšířil svoji laboratoř na rozměr továrny.

L. P. 1909 zemřel v Praze na Smíchově český architekt **Josef Zítek**. Narozen v Praze r. 1832, studoval na Akademii a polytechnice ve Vídni, pracoval u Jos. Krannera, kde se účastnil díla votivního chrámu vídeňského. Pobyl v Itálii, ve Francii, v Belgii i v Německu, až r. 1864 povolán za profesora architektury na Zemský polytechnický ústav v Praze. Záhy potom se účastnil soutěže na Národní divadlo a jeho návrh obdržel první cenu. Bylo mu pak svěřeno provedení podrobných nákrešů i dozor nad stavbou. Požár 12. srpna 1881 však jeho dílo zmařil a při rekonstrukci divadla již zůstal Zítek v pozadí, popřáváje práci svému mladšímu druhu Josefu Schulzovi.

6. srpna

L. P. 1869 se narodil v Českých Budějovicích český básník **Jaromír Borecký**. Dosáhl doktorátu na pražské universitě po studiu jazyků východních a stal se skriptorem-knihovníkem a posléze ředitelem pražské univerzitní knihovny. Do české literatury vstoupil jako významný člen literární družiny Jaroslava Vrchlického. Ve svých básních uplatnil vrozenou hudebnost a metody básnického symbolismu. Znal devět orientálních jazyků. Překládal ze sanskrtu a staré perštiny, i prózu a poezii z moderních literatur západních. Uplatnil se také jako literární kritik a hudební historik. V knihovně působil od r. 1891, v letech 1920–1930 jako ředitel. Zpracoval výpůjční a čítárenský řád, přikročil k důkladným revizím fondu, vydal pravidla jmenné katalogizace, obnovil budování předmětového katalogu, založil tradici orientalistického bádání v knihovně. V době jeho vedení nastal nový rozkvět knihovny, byly zvýšeny dotace a významně vzrostl knihovní fond (více viz *Klementinská knihovna, biblioteca semper viva*, Praha, 2005, Národní knihovna).

8. srpna

L. P. 1669 se narodil v Praze veliký mistr českého baroka, malíř **Václav Vavřinec Reiner**. Pocházel z umělecké rodiny, školil se u Siarda Noseckého a záhy se stal chloubou cechu pražských malířů. Žil v přátelství s Petrem Brandlem, jenž ho doporučil k provedení fresky v křížovnickém chrámě sv. Františka (asi 1720). Reiner vytvořil množství fresek a oltářních obrazů v kostelích v Praze na Starém Městě, Malé Straně, Hradčanech i v jiných chrámech stavěných Dientzenhoferem. Nikdy neopustil české území, avšak v jeho díle jsou patrné stopy současného výsostného umění flanderského. Všichni barokní rytci čeští a mnoho zahraničních rylo podle jeho obrazů.

Zveme vás

GALERIE KLEMENTINUM

Mariánské náměstí 190/5,
Praha 1, tel. 221 663 489

www.nkp.cz

www.facebook.com/narodni.knihovna

Vstupné: dospělí 50 Kč; senioři, studenti 40 Kč;
skupina 10 a více osob 40 Kč/osobu; děti 6–15 let 20 Kč,
dětí do 6 let zdarma

Kartografie v časech mezi poustevnami a koněspřežkou

do 4.7. út–ne / 10.30–18.00

Výstava k 260. výročí narození kartografa a meteorologa Františka Jakuba Jindřicha Kreibicha (1759–1833), faráře v Žitenicích na Litoměřicku, přibližuje život a dílo nejvýznamnějšího představitele naší kartografie v období první třetiny 19. století. Ve své tvorbě se Kreibich soustředil na území Království českého, zvláště ale na širší oblast severních Čech, odkud pocházel a kde také prožil v podstatě celý svůj život. Věnoval se rovněž astronomii, topografii a meteorologii: jeho souvislá řada meteorologických měření byla v Čechách druhou nejkontinuálnější po řadě klementinské.

RÉVOVÉ NÁDVOŘÍ, KLEMENTINUM

Strašidlo cantervillské

24. 8. / od 21.00

Divadelní komedie pod širým nebem na námět stejnojmenné povídky Oscara Wilda z roku 1887 se o prázdninách opětovně představí divákům v rámci letního turné. Tento vesele pojatý tajemný příběh v režii Jaroslava Kříže bude možné shlédnout v jedinečných kulisách českých a moravských hradů a zámků, jež letos poprvé doplní i atraktivní prostor pražského Klementina. V hlavních rolích vystoupí Martin Zounar, Bára Štěpánová, Martin Pošta a další. Více na www.strasidlonazamku.cz, případně v Informacích v Zrcadlové kapli Klementina.

www.nkp.cz